“بوونی خوا لە فەلسەفەی بوونگەرایی”-1-… دڵشاد کاوانی

بەشی یەکەم

دڵشاد کاوانی. شەقڵاوە.

چەند ڕێگەیەک هەیە بۆ سەلماندنی بوونی خودایەکی گەورە. ئەم (ڕێگایانە) لە کتێبەکانی فەلسەفە، لە لاهووت، لە شرۆڤە جۆراوجۆرەکانی ئاینییەکان و هەروەها لە کتێبە ئاسمانییەکاندا ئاماژەیان پێکراوە. ئەم بۆچوونانە لە ڕوانگەی جیاوازەوە دژ بە یەکەن. بۆ نموونە لە هەندێک حاڵەتدا بابەتە هەستیار و ئەزموونییەکان وەک بەڵێن بەکارهێنراون کە لە حاڵەتەکانی تردا بابەتی تەنیا فیکری بەکارهێنراوە. دیسانەوە هەندێک ڕاستەوخۆ هەوڵ دەدەن بوونی پەروەردگارێکی ژیر بسەلمێنن لەو شوێنانەی کە ئەوانی تر هەوڵ دەدەن تەنها یەک بوون دامەزرێنن کە بوونی وابەستەی هیچ بوونێکی تر نەبێت (واتە بوونی نەبوو) و چینێکی تری لە جەستەدا وێنا بکەن بۆ ئەوەی تایبەتمەندییەکانی دەستنیشان بکەن.

فەیلەسوف و زانایانی تیۆلۆژی بۆ سەلماندنی بوونی خودا، چەندین ئارگیومێنتی بێشوماریان هێناوەتە ئاراوە، کە لە فەلسەفە و ئیلاهیاتدا بە وردی باسی لێوە کراوە. ئەمە ئەو بەڵگانەیە هەڵدەبژێرین و ڕوونی دەکەینەوە کە پێویستیان بە ڕۆڵێکی تاڕادەیەک بچووکە و ڕاستەوخۆیە. بەڵام پێویستە ئاماژە بەوە بکرێت کە ئەم بەڵگەیە بوونی خودا تەنیا لە ژێر ناونیشانی “بوونی حەتمی”دا دەسەلمێنێت واتە کەسێک کە بوونی جەوهەری بێت و پشت بە هیچ بەخشەرێکی بوون نابەستێت، سیفاتی ئاماژە (لصفة السلبية). دەبێت بە ئارگیومێنتێکی تر بسەلمێنرێت، نموونەی سیفەتە ئاماژە بە بەڵێ بریتین لە زانین، وزە، نموونەی سیفاتە ‘ناڕوونەکان’ بریتین لە بێ جەستەیی، نەک تەنها لە شوێنێک و کاتێکی دیاریکراودا سنووردار بکرێت.

ناوەڕۆکی بەڵگەکان

ماددە وجودییەکان، (بەپێی عەقڵ) یان بوونێکی حەتمییە یان بوونی ئەگەرین و هیچ ماددەیەکی بوونگەرایی ناتوانرێت لەڕووی فیکرییەوە لەم دوو چەمکە بەدەر بکرێت. هەموو شتە بوونگەراییەکان ناتوانن

ئەگەری بن. چونکە، بوونی ئەگەری پەیوەستە بە هۆکارەوە. کەواتە ئەگەر هەموو هۆکارەکان ئەگەری بوونیان هەبێت، ئەوا دەبێت هەر هۆکارێک وابەستەی ئەوی دیکە بێت. لە ئەنجامدا هیچ شتێکی هەبوو هەرگیز بەدی نایەت. بە واتایەکی تر بەردەوامی هۆکارەکان مەحاڵە. بۆیە هۆکارەکانی شتە هەبووەکان بەردەوام دەبنە هۆی سوژەیەکی هەبوو، کە خۆی دەرئەنجامی ماددی هەبووەکانی تر نییە، واتە کە بوونێکی حەتمی دەبێت. ئەم بەڵگەیە بەڵگەیەکی سادەیە بۆ بوونی خودا، کە بە چەند بەڵێنێکی هزری پاك لە قاڵب داوە و وابەست نییە بە هیچ جۆرە مەعریفەیەکی تێگەیشتن و ئەزموونی. بەڵام بەو پێیەی لەم بەڵگەیەدا زاراوە و چەمکی فەلسەفی بەکارهاتووە، حەتمییە ڕۆشنایی بخرێتە سەر هەموو ئەو بەڵێن و زاراوانەی کە لە ڕێگەیانەوە بەڵگەی ناوبراو شێوەی گرتووە.

ئەگەر و حەتمی

هەموو بەڵێنێک (هەرچەندە سادە بێت) لانیکەم لە دوو واتای بنەڕەتی پێکدێت، ئەوانیش مەبەست و پێشبینی. بۆ نموونە لە بەڵێنی ‘سوریا ئوجال’دا “سوریا” مەبەستە و “ئوجوال” پێشگرە و بەڵێنەکە درەوشاوەیی بۆ خۆر دەسەلمێنێت.

سەلماندنی پێشبینییەک بۆ مەبەستێک ناتوانێت بەدەربێت لەو سێ مەرجە. یان مەحاڵە، بۆ نموونە “٣لە ٤ گەورەترە” یان حەتمییە، وەک: “نیوەی ٤ ٢”، ١٢ یان نە مەحاڵە یان حەتمی، واتە ئەگەری هەیە، بۆ نموونە خۆر وایە لەسەر سەرمان.

بە زاراوەی لۆژیکی، لە حاڵەتی یەکەمدا دەوترێت پەیوەندیی بەڵێن مەحاڵە ، لە حاڵەتی دووەمدا بە پەیوەندیی بەڵێن پێی دەوترێت “حەتمی (پێویستی)” یان لە حاڵەتی سێیەمدا، پەیوەندیی بەڵێن ئەوەیە پێی دەوترێت “ئەگەر” (امکان) (بە مانایەکی تایبەت).

فەلسەفە مامەڵە لەگەڵ پرسە بوونییەکان دەکات. شتە مەحاڵەکان هەرگیز ڕاستیقینە نابن (بۆیە باسکردنی ئەم بابةتە لە فەلسەفەدا جێگیر نییە). لە ئەنجامدا فەلسەفە پرسە وجودییەکانی بەسەر دوو بەشدا دابەش کردووە، بوونی حەتمی و بوونی ئەگەری لەسەر بنەمای زیرەکی.

بوونی حەتمی واتە شتە هەبووەکە بە خۆی بوونی هەیە و بۆ بوونی خۆی پشت بە هیچ شتێکی دیکەی هەبوو نا بەستێت. لە ئەنجامدا ئەم جۆرە بوونە بە سروشتی هەمیشەیی و هەمیشەیی دەبێت. چونکە، نەبوونی شتێک

لە خاڵەکەدا بەو مانایەیە کە بوونەکەی بە خۆی نییە و بە ئەوەی مرۆڤ بەتە بوون دەبێت پشت بە بوونەوەرێکی دیکە ببەستێت کە بوونی ئەو مەرج و هۆکارە (بوونی) وە لە غیابیدا بوونی نییە.

بوونی ئەگەری ئەوەیە کە بە خۆی بوونی نییە و بە بوونی مرۆڤ دەبێت پشت بە هەندێک بوونی دیکە ببەستێت. ئەم پۆلێنکردنەی بوون لەسەر بنەمای عەقڵ کراوە و بە هۆکارێکی باش بوونی مەحاڵ نکۆڵی لێدەکات. بەڵام هیچ ڕێنماییەک نییە کە کام لەم دوو پۆلە (بوونی حەتمی و بوونی ئەگەری) بوونەوەری ڕاستەقینە دەگرێتەوە. بە واتایەکی تر دەکرێ بە سێ شێوە لەم بابەتە تێبگەین. بۆ نموونە.

یەکەم: هەموو بوونێک بوونێکی حەتمییە.
دووەم: هەموو بوونێک بوونێکی مومکینە.
سێیەم: هەندێکیان بوونێکی حەتمین و هەندێکیان بوونی ئەگەرین.

لە چەمکی یەکەم و سێیەمدا ‘بوونی حەتمی’ بوونی هەیە. کەواتە ئەو تێڕوانینەی کە “هەموو بوونێک مومکینە یان مەحاڵە”، دەبێ بابەتی باسکردن بێت (دووەم)، هەروەها چەمکی “بوونی حەتمی” لە کۆتاییدا بە نەهێشتنی ئەم چەمکە جێگیر دەبێت، هەرچەندە یەکێتییەکەی و سیفاتەکانی دیکەش جێگیرن بەڵگەکان دەبێ پشتیان پێ ببەسترێت.

بۆیە بە ئەوەی بیرەکەی دووەم ڕەت بکرێتەوە، دەبێت بەڵگەنەکی دیکە بە بەڵگەکانی ئاماژەپێکراوەوە ببەسترێتەوە. و واتە ‘هەموو بوونێک مەحاڵە کە بوونێکی مومکین بێت. بەڵام ئەم بەڵگەنە خۆبەخۆ نییە. هەر لەبەر ئەم هۆکارەش دەبێت بەم شێوەیە بسەلمێنرێت و جێگیر بکرێت:

بوونی ئەگەری پەیوەستە بە هۆکارەوە و بەردەوامی بەکۆتایی هۆکارەکەش مەحاڵە. بۆیە هۆکارەکان دەبێت لە بەردەوامییاندا بگەنە بوونێک کە وابەستەی هۆکارێکە نەبێت. وە ئەوەش ‘بوونی حەتمی’یە. کەواتە هەموو بوونێک بوونێکی مومکین نییە. وە لێرەوە بابەتێکی دیکەی فەلسەفی دەست پێدەکات، کە پەیوەستی بە ڕوونکردنەوە هەیە.

هۆکار و کاریگەری

ئەگەر سوژەیەکی بوونگەرایی وابەستەی سوژەیەکی دیکەی هەبوو بێت و بوونی وابەستەی بوونی سوژەیەکی دیکە بێت، ئەوا لە زاراوەی فەلسەفیدا بوونی وابەستە پێی دەوترێت کردار (معلول) و ئەوی دیکەش پێی دەوترێت هۆکار بەڵام ڕەنگە هۆکار هەمیشە وابەستە نەبێت،

بەڵام ڕەنگە ‘هۆکار’ خۆی وابـەستـە بێت و کردارێکی هەندێک بوونێکی تر بێت. ئەگەر وابـەستـەیی و وابـەستـەیی هیچ هۆکارێک نەبێت (بە هەر هۆکارێکی تر)، ئەوا دەتوانرێت ئەو هۆکارە ناوببرێت هۆکاری ڕەها و هۆکاری تەواو ناوابـەستـە.

تا ئێستا فێری زاراوەی فەلسەفیی هۆکار و کاریگەری و پێناسەکردنیان بووین. ئێستا پێویستـە ئەو بەڵێنە ڕوون بکەینەوە کە ‘هەموو بوونی ئەگەری پەیوەستـە بە عەقڵەوە’.

لە ژێر ڕۆشنایی ڕستـەی ‘بوونی ئەگەری ناتوانێت بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی بێتە بوون’ دەتوانرێت بڵێین بوونی وابـەستـەی بوونی هەر بابەتێک یان ماد□یەکی دیکەی هەبووە کە فۆڕمی ڕاستـەقینـەی گرتووە. چونکە ئەم قسەیە (قضية) خۆبەخۆیە کە هەموو پێشبینییەک (محمول) کە بۆ مەبەست (سوبژێکت) لەبەرچاو دەگیرێت یان بە خۆی (سوبژێکتیڤ) یان لەلایەن کەسێکی ترەوە یان بە عەقڵ (بەشێوەیەکی ڕاگوزەر) بوونی هەیە. بۆ نموونە تەنێک یان خۆی ڕوو ناک دەبێتەوە یان بە ڕو وناکی شتێکی تر ڕوو ناک دەبێتەوە. هەموو شتێک بە خۆی یان بە شتێکی تر (ڕۆن) ڕۆن دەکرێت. ئایا مەحاڵە شتێک بە شێوەیەکی خۆجێی ڕوو ناک نەکرێتەوە یان ڕۆن نەکرێت، یان بە شتێکی تر ڕۆن نەکرێت یان ڕوو ناک نەکرێتەوە (لە حاڵەتی ئەوەی دوو سیفات سیفاتی نەبوون یان سەپێنراو بن)؟

کەواتە بوون بۆ هەر مەبەستێک (سوبژێکت) دەسەلمێندرێت کە بوونگەرایی یان زاڵ بێت و کاتێک بە نائاگایی بوونی نەبێت، زاڵ حەتمی□. لە ئەنجامدا هەموو بوونێکی مومکین کە بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی بە سیفەتی وجودی بەخشراو نین، هەموو بوونێک بە یارمەتی هەندێک بوونێکی تر دێتە بوون و وەک ئەرکی خۆی (ملوول) سەیر دەکرێت.

بەڵام بە بڕوای زۆر کەس مانای ڕاستـەقینـەی هۆکارگەرایی ئەوەیە کە هەموو بوونێک بەندە بە هۆکارەوە و لەسەر ئەم بنەمایە ئەو کێشەیە سەرهـەڵدەدات کە بۆ خودا هۆکارێکیش دەبێت لەبەرچاو بگیرێت! بەڵام لەبیریان چووە کە ئامانج (سوبژێکت)ی یاسای هۆکار بوونی ڕەها و خۆبوون نییە بەڵکو مەبەست (سووژە)ەکەی ‘بوونی ئەگەری’ و کردارە. واتە هەموو بوونێکی وابـەستـە یان زاڵ هۆکارە بەردەوامی بێکۆتایی هۆکارەکان مەحاڵە.

دوا بەڵێن کە بۆ سەلماندنی ئەمە بەکارهاتووە ئەوەیە کە بەردەوامی هۆکارەکان بە ناچاری لە بوونێکی وەهادا کۆتایی دێت کە ئەو بوونە

کاری (مەعلول)ی هیچ هەکارێکی ترن. هیچ شتێک ڕوونادات.
بۆیە خودی بوونی بوونەوەرە ڕاستەقینەکان دەیسەلمێنێت کە بوونێکی حەتمی (واجب الوجود) بوونی هەیە.

درێژەی هەیە....

چیرۆک شەقامە بازنەییەکان -9-… رەسوڵ بەختیار

ساردی و گەرمی لەشەقامە بازنەییەکان وەک گەرمی و ساردی هیچ شوێنێک نییە زۆرجار باس لەوڵاتان دەکەن و دەڵێن : ئەم ئەفریقیایە ئەوەندە گەرمە، هەتا خەڵکەشی رەنگی گەرمیان هەڵگرتووە، ئەوەتا رەنگیان دوای کوژاندنەوەی ئاگر رەنگی خۆڵەمێشیان گرترتووە

- ئەوانە رەش نین، بەڵکو رەنگیان رەش بووە، بەڵام دەروونیان ئەوەندە سپییە، هەتا یپی پێستەکان سەریان سووڕماوە، سەیری ددانەکانیان بکە ئەوەندە سپییە، ئەوە رەنگدانەوەی دڵ و دەروونیانە.
-سەیری سپی پێستەکان بکە دڵ و دەروونیان رەش رەش، سەیری ددانەکانیان بکە، رەشهەڵگەڕاوە.
هەر لەسەرەتای زستاندا شەقامە بازنەییەکان ساردیەکەی جۆرێکە حەز بەوە دەکەی یەکسەر رووبکەیتە شارەکانی

ناوەڕاست، چونکە بەڕاستی ساردە و زۆر بەزەحمەت گەرم دەبێتەوە، دواتر لەگەڵ ساردییەکەی ڕا دێ وەک هەموو خەڵک چاوەڕوانی شەپۆڵی سارد و بەفر و باران دەکەی، بەفر و ساردی هەراسانی دەکردی بەهیچ شێوەیەک بە ساتێکیش گەرم نەدەبییەوە، هەموو جل و بەرگەکانت دەپۆشی، کەچی هەر گەرم نەدەبوویەوە. دەمانویست بەفر و بارانێک کەمێ بوارمان بدا پیاسەیەک بکەین، هەناسەیەک بدەی نەوەک لەسەرمانا ڕەق ببینەوە.
لە سەرەتای ساڵەکانی هەشتاکانی سەدەی بیستەم بارانە بەخوڕەکانی زۆر جار چەند ڕۆژێکی دەخایەند، خۆم شایەدم چل ڕۆژ باران بەردەوام بووە بە ئەوەی لێی بکاتەوە، هەموو شوینە لابەلایەکانیش شێوەی لافاوی بەخۆیەوە دەگرت، ئەوەی جێگەی دڵخۆشی بوو لەناوەڕاستی زستاند بەفر بەرزاییەکانی بازنەی یەکەمی دادەپۆشی، بەڵام زستانەکە زیاتر سارد و سڕتە دەبوو،.
تەنیا جوتیارەکانی دەرەوەی بازنەکان، کە لەبازنەکان نیشتەجێ بوو بوون حەزیان دەکرد زیاتر باران بێ، تا زەوییە کێڵدراوەکانیان زیاتر ئاو بخوا، ئاوی باران تا سەر زەوی بهاتبووایە، ئینجا دەیانگوت: ئەمساڵ دەغڵ و دان زۆر دەبێ، خەڵکی بازنەییەکانیش بەتەواوی لەباران بێزار بوو بوون، لەبەرامبەردا جووتیارەکان پێیان دەگوتن: ئێوە دژ بەهەموو شتێک دەوەستنەوە، ئەو بارانە خێر و بەرەکەتە هەموو نەخۆشییەک لەگەڵ خۆیدا دەبا، دواتر ئەگەر گەنم و دەغڵ و دان نەبێ، ئێوە ئارد لەکوێ دەهێنن، ئەی ئاشەکان چۆن کاریان هەبێ.
هەندێک گەڕەکی بازنەی دووەم، خانووەکانی کۆن بوون و کۆڵانەکانیشی تەسک بوون، ئاوەڕۆکانی ئەو گەڕەکانەش وەک کۆڵانەکانی تەسک و باریک بوون، بۆیە زوو پڕ دەبوونەوە ئاوی پیسی زێرابەکان دەهاتە ناو کۆڵانەکان، خەڵکی ئەو گەڕەکانەی هەراسان دەکرد. تا شارەوانی دەگەیشت زەرەری ماڵ و حاڵ نقوومی ئاو دەبوون. ئەمە هەموو ساڵێک دووبارە دەبۆوە، تا ئەم دوایانەش چارەسەرێکی وای بۆ نەکراوە، لەم ساڵانەی دوایدا بەهۆی فراوابوونی بازنەکان چەندین گەڕەک و شاری نوێ دروست بوون، ئەوەی لەنیوەندی بازنەکان دەژیان دەوڵەمەند بوون ڕۆیشتن بەرەو دوا بازنە، لەوێدا لەناو ڤێڵەکاندا دەژین، بەڵام ئەم فراواابوونە چەندین زۆرەری هەبوو، چونکە ئەم فراوانبوونە پلانێکی تۆکمەی لەپشت نەبوو، بۆیە لەمساڵەدا

واتە لە بیست و دووی سەدەی بیست و یەک بەهۆی بارانی بەخوڕ زۆر ماڵی هەزار تووشی لافاو بوونەوە، بەشێکیان هەرچی ماڵ و حاڵ هەزوو کەوتە ژێر ئاوەوە.

کەچی لەسەدەی رابڕدو میسرییەکان لەشەقامە بازنەییەکان هاتبوون بە کاسبی لەوەرزی زستاندا زۆر بێزار دەبوون، چونکە لەژیانی خۆیاندا سەرمای وایان نەبینی بوو، بۆیە زیاتر حەزیان بەوە دەکرد لەو وەرزەدا بچنە شارەکانی ناوەڕاست و باشوور، میسرییەکانیش وەک خەڵکی شەقامە بازنەییەکان هەگری هەموو شتێک بوو بوون، کاتێک دەچوونەوە وڵاتی خۆیان هەر زوو زوو دەگەڕانەوە، وەک ئەوەی غەریبی بکەن، زۆرجاران لەنێو شەقامدا خەیاڵ دەیانیبردووە بۆ ڕۆژانی منداڵەی.

مستەفا خەڵکی شاری ئەسیووت بوو، بە کاسبی هاتبووە شەقامە بازنەییەکان، زۆر جار بەزەردەخەنەیەکەوە دەیگوت: دەبوایە خەڵکی ئێرە بوومایە، سەیرە من لەکیشوەرێکی دیکەوە هاتووم، کاتێک دەچمەوە ئەسیووت، دەمەوێ هەر زوو زوو بگەڕێمەوە ئێرە، بەڵام زستانەکەی گەلێک ساردە، پیاو نازانێ ڕوو لەکوێ بکات، هاوینەکەشی دەیپەوکێنێ و خۆت لەو گەرمییە ڕاناگریت.
بەشێک لەقوتابیانی سوودان لەکۆلیژی زانست و ئەندازیاری دەیانخوێند ئەوانیش زۆر بێزار بوون لەزستانی شەقامە بازنەییەکان.
محەمەد کوڕێکە باڵا بەرزی ڕەش ڕەش خەڵکی شاری ئوم دەرمانی سوودان بوو، زۆر جار لەیانەی کۆلیژ باسی لە زستان دەکردوو و دەیگوت: من قۆناغی یەکەمی کۆلیژی زانستم، هەموو سودانم بینیوە و لەو شارەی تیایدا لەدایکبووم، و تا ئەم کاتەش ساردی وام نەدیوە، ساردییەکەی زۆر وشکە، شتی وام نەدیوە، بەڵام شەقامە بازنەییەکان سیحرێکی تایبەتی هەیە، ئەو بازنەییانەی ئەوە هەرگیز و هەرگیز تەواو نابێ، ئەوە زۆر خوش بەختن کەوتوونەتە ئێرە و خاوەنی ئەم بازنانەن.

-دەزانم ئەوە بێزارن لەفەلەستینییەکان، ئەوان دژی هەموو شتێکی شەقامە بازنەییەکانن، ئەوان خۆیان بەشۆڕشگێڕ دەزانن، بەڵام دژ بەهەموو شۆڕشگێڕی دیکەن، ئەوان لەرێ لەگەڵ ڕژێم دەستیان تێکەڵکردووە، بەشێکیان لەدائیرەی ئەمن دەوام دەکەن، لەگەڵ هەندێک خۆفرۆش ڕاپۆرت لەسەر قوتابییەکانی شەقامە بازنەییەکان دەنووسن و خەڵک بەگرتن دەدەن.
دەبێ ئەوەش بەڵێن زۆرێک لەکرێکار و ئەندازیاری هیندی و

پاکستانی لەو سەردەمەدا لەدەزگە فەرمییەکانی حکومەت کاریان دەکرد، وەک چاپخانە و چەند کارگەیەکی دیکەی حکوومی، بەشێک لەوانە مامۆستا بوون، وەک ئەوەی خزمەت بەرۆڵەی وڵاتەکەی خۆیان بکەن بەو جۆرە دڵسۆز بوون، ئەوان زانست و زانیارییەکی زۆریان لەلابوو، هەموو کات دەرگایان کرا بۆوە بۆ هەر پرسیارێک، بەڵام ئەوان سەریان لەهەندێک بابەت د□ر□د□چوو، بۆیە هەندێکجار بەترسەوە پرسیاریان دەکرد: دەزانین زستانەکە سەختە، بەڵام شەوان لەگەڵ بروسکە گوێم لەتەقە دەبێ، ئەمە چییە، خۆ ئێران نەهاتۆتە ژوورەوە؟

کاتێک متمانەی بەقوتابییەک بایە جوێنی بەرژێم دەدا، کاتێک هەستی دەکرد بەرامبەرەکە، لەگەڵیدا قسەی نەدەکرد پێدەکەنی و دەیگوت: بەهەڵە تێمەگەن مەبەستم رژێمی هیندستانە.
لەو رۆژگارەدا شەوانی سەخت و سارد و سڕ پێشمەرگەی لایەنەکان دەهاتنە نێو دوا بازنەکان، زۆرجاران بەسەر ئەو مال□ن□یان دادا، کە پەیوهندییان لەگەڵ رژێم و ئەمن و جاشەکان هەبوو، هەندێک شەو تابەیانی شەڕ و کوشتار دوا بازنەی دەگرێتەوە، گەلێکجار رژێم بەهۆی جاشەکانیان گەڕەکانی دوا بازنەیان گەمارۆ دەدا، زۆرجاریش جاشەکان بەخۆیان دیواری هەندێک مال□یان بەپەمپی بۆیە دەنووسی، هەموو نووسینەکانیش دروشم بوو دژ بەڕژێم، تا گەنجەکانی ئەو گەڕەکە بەگرتن بدەن و خەڵکی بازنەکان چاوترسێن بکەن، بەو شێوازە قێزەوەنەیان چەندین گەنجیان بردە بەردەم سێدارە، یان لە زیندندا گیانیان لەدەستدا.
زستانی شەقامە بازنەییەکان لەگەڵ هەر شەپ□□□ک□ی دەریای ناوەڕاست رۆژ بەرۆژ ساردتر و ساردتر دەبێ، هەموو ئەو گەلانەی بەپێی شەپۆڵەکانی دەریای ناوەڕاستن و بەشێک ل□د□ق□ر□کەیان چیا و دۆڵ و کێوی تیادا بێ بەو شێوەیە زستانیان بەڕێ دەکرد.
بەهار لەشەقامە بازنەییەکان زۆر کەمە و زۆر بڕ ناکا، دەتوانین بڵێن دە تا پانزدە رۆژە، لەدواتر یەکسەر گەرم دەبێ، تەنیا لەکاتی نەورۆزدا هەست بەفێنکی دەکەی، بۆیە گەرمێکی لەناکاو، زۆر جاریش تەپ و تۆزێکی لەگەڵدایە لەهەموو روویەکەوە بێ تاقەت دەکات، وەک ئەوەی لەبازنەیەکی سەحراوی بیت وایە و وشک برینگە،.
هەست بەوەرزی پایز دەکەی تەنیا لەبەر ئەوەی بەچاوانی خۆت دەبینی چۆن گەڵای درەختەکان دەوەرێ، کەچی بەهەمان شێوە

کەشەکە لەگەڵ و تەپ و تۆزدا زۆریش گەرمە، هەموو چاوەڕێ
دەکەن زستان بێتەوە، بەڵکو ئەو تەپ و تۆزە کۆتایی بێ.

لەهەشتاکانی سەدەی رابردوو، زۆر بەکەمی خەڵکی شەقامە بازنەییەکان بیری لەوە دەکردەوە گەشت بە سەر دەریا و بازنە فێنکەکان بکات، لەوانەیە لەبەر کەم دەرامەتی بێ یاخود ئەو کات رژێم لەشەڕدا بوو لەگەڵ ئێراندا رێگەی بەکەس نەدەدا گەشت بکات، نەوەک نەگەڕێتەوە یان لەدەرەوەی وڵات پەیوەندی بە ئۆپزسیۆنەوە بکات.

بەڵام لەدوای راپەڕین دەروازەکان کرایەوە زۆربەی ئەو خەڵکەی لەگەرمی هاوینی بازنەکان بێزاربوون، لەفڕۆکەخانەی شەقامە بازنەییەکان سواری فڕۆکە دەبوون بۆ ماوەی مانگێک یان دوو هەفتە خۆیان دوور دەخستەوە لەو شەقامانە.

لەهەشتاکانی سەدەی رابردوو سەرەڕایی گەرمی، کەچی گەشتیارانی ناوەراست و باشووری عێراق روویان لەشەقامە بازنەییەکان و ئەو هاوینەهەوارانەی سەر بەو شەقامانە دەکرد، ئەوان وایاندەزانی هاتوونەتە بەهەشت، ئێستاش پیاو و ژنە بەتەمەنەکانیان خۆزگە بەو رۆژانە دەخوازن، کە هاتوونەتە شەقامە بازنەییەکان.

رۆژێک لەچایخانەیەکی بازنەی یەکەم دانیشتبووم، چەند کەسێکی بیانی هاتنە تەنیشتم، پێدەچوو ئەو بیانیانە خەڵکی ئاسیای دوور بوون، چاوەکانیان بچووک بچووک ئەوەندە گەرمایان بوو هەموو لەشیان کەوتبووە نێو ئارەقە، یەکێکی خەڵکی شەقامە بازنەییەکانی لەگەڵ بوو و گوتی: بیرتان ناێێ کاتێک لەوێ بووین پێ ئەوەم گوت: دەتانبەمە شوێنێک هاوینی بەڕاستی گەرمه و زستانیشی بەپێچەوانەوە زۆر سارد و سڕە.

یەکێک لەو بیانیانە گوتی:گەرمییەکەی زۆر ناخۆش نییە بەڵام ئەوەی سەیرە رۆژ و شەوی وەک یەکە، باشە زستانیش بەو شێوەیە دەگەڕێنەوە تا بزانین ساردییەکەی چۆنە؟

برادەرێک بۆی گێڕامەوە گوتێ : کاتێک لەیەکێک لەشارەکانی باشوور قوتابی پەیمانگەی مامۆستایان بووم، لەرۆژی دەرچوونمان هاوڕێیەکی بازنەکانی ئەو شارە زۆر لێم نزیک بوو گوتی: حەز دەکەم پەیوەندیمان هەر بمێنێ هەر کاتێک هاتمە باکوور حەز دەکەم بێمە شەقامە بازنەییەکان و □ێم □و ماڵی ئەوە.

-کاتێک د□یی□ شەقامه بازنەییەکان پ□ننج جار لەیەکەم بازنە بسوڕێیەوە دواتر وەرە بازنەی دووەم، ناوی من ب□نە دەتهێننە

ماڵی ئەمە.

ئەوم لەبیرچووبێ لەرۆژێکی گەرمی مااگی ئاب، بەنوێژی نیوەڕۆ لەدەرگە درا، کاتێک دەرگام کردەوە بینیم، ئەو برادەرەی باشوورە، کە لەپەیمانگە پێکەوە قوتابی بووین، دوای دانیشتن و کەمێک حەسانەوە گوتی: ماڵی ئێوەم زۆر بەئاسانی دۆزییەوە، بەڵام ئەو پێنج جارەی سوڕامەوە بەراستی ماندوو بووم.

لەهاوینی ساڵانی هەشتای سەدەی بیستەم پێشمەرگە کەمتر روویان لەشەقامە بازنەییەکان دەکرد، بەدرێژایی هاوین چەند جارێک لەدەرەوەی شەقامە بازنەییەکان چالاکیان دەنواند، لەرەبیە و سەربازگە بچووکەکانیان دەدا، دواتر هەر بەو شەوە روویان لەکێوان دەکردەوە، دواتر هەواڵەکان دەگەیشتە هەموو شەقامە بازنەییەکانی تەی دەکرد.

دوای ڕاپەڕین، زۆربەی ئەو شۆڕەسوارانە گەڕانەوە پێڵاوی لاستیکیان لەپێ بوو، ئەمە شانازیمان بەوانەوە دەکرد، کە ساڵانێک لەو دەشت و کێوانە و لەدەربەدەری خەباتیان کردووە، زوری نەبرد وەک ئەوەی پیشەی خۆیان بێ، بەشێوازی بیری حزبایەتی تەسک مامەڵەیان لەتەک خەڵکەکە دەکرد، خەڵکیش هەر خۆیان دژ بەیەک دەجوولانەوە، شەقامە بازنەییەکانیان وەک ساڵانی هەشتا تاریک کرد، تا وایلێهات شەڕی خۆ بەخۆیان کرد، یان ناویان لێنابوو شەڕی براکوژی، سەدان خەڵکی بێگوناه کوژران، بەهەموو چەکێکی بەردەست هەرشیان دەکردە سەر بارەگای یەکتری.

شەڕ روژ بەرۆژ زیاتر پەرەی دەسەند، لەم شەڕەدا تەنیا خەڵکی شەقامە بازنەییەکان زەرەرمەندی یەکەم بوون، کۆڵانێکی بازنەییەکانی کردە دوو بەش، تا دەهات لەگەرمای هاوینی پێوکەنەر شەڕەکە گەرمتر دەبوو، بەتۆپ و هاوەن لەبەرزاییەکانی بازنەی یەکەمیان دەدا، ئەوە جگە لەوەی دەزگای راگەیاندنی هەردوو لا بەجۆش و خرۆشەوە جوێنیان بەیەکتر دەدا وەک ئەوەی دوژمنی لەمێژینەی یەکتر بن، لەراستیدا دوژمنی لەمێژینەی یەکتر بوون، چونکە کاتێک لەشاخ و کێوان بوون هەر بەو شەوە حەڵکی دێهاتەکانیان هەراسان دەکرد.

راستە ئەو رۆژانە بەسەر چوون، کەچی کاریگەری ئەو شەڕانە تا ئێستا ماوەتەوە، چونکە خەڵکێک تا ئێستا دەیەوێ ئەو رۆژانە

بگەڕێتەوە بەحسێبی خۆی تۆڵەی خۆی دەکاتەوە، ئەمە برینێکە، زۆر کەسی ئاوارەی وڵاتان کرد، هەرگیزاو و هەرگیز نایانەوێ بگەڕێنەوە، ئێستا زۆرێک لەوانە نایەنەوێ بەهیچ شێوەیەک هەواڵی هیچ کامە لەشەقامەکان بزانن.
کاتێک ئەم وشانە دەنووسم لەژێر دیواری بەرزاییەکانی یەکەم بازنە دانیشتووم، بیر لەو رۆژانە دەکەمەوە، کە تا ئێستا کاریگەری ماوە، پێم خۆش نییە ئەم وشانە دەنووسم، بەڵام ئەمەی سەرەوە مێژووە.

بەبۆنەی ڕۆژی جیهانیی منداڵانەوە… نوسینی: عەلی حەمەڕەشید

منداڵە ئازیزەکان،هاوڕێ ئێسک سوک و گوڵڕووەکانم:
ئای کە ئەم ژیانە بە ئێوەوە جوان و ڕەنگین و ڕازاوەیە،ئێوە پڕن لە هەموو جوانییەکان،بناغە دانەری کۆمەڵگەن، ڕوناکییەکی خۆر ئاسای نەکوژاوەن بۆ شانۆی ژیان.چەندە سەرنجڕاکێشە کە دەبینین بە پەنجە نەرم و ناسک و وردیلەکانتان تابلۆی دڵگیری سروشتی کوردستان دەکێشن،بە کەمانچە وپیانۆ و گیتار ئاوازی خۆش خۆش لێدەدەن،لەسەر دەفتەرەکانی بەردەستتان بە وشەی گوڵ هەناری هیوا و حەز و خەون و ئەندێشەکانی ناختان وێنا دەکەن ب□□□استی و ڕاستگۆیی.چەندە خۆشە لە ڕۆژی جیهانی منداڵانیشدا ئێوەی منداڵانی کوردیش وەکو منداڵانی جیهان خەونەکانتان باڵاتر و گوڵی هیواکانتان گەشاوەتر و خۆشییەکانتان بێسنورتر بێت.چونکە زیاتر هەست بە بوونی خۆتان و ڕۆژی خۆتان و دونیا ڕەنگاڵەییەکی خۆتان دەکەن.خونچەی لێوەکانتان بە نمەی زەردەخەنە و دڵە بچکل□کانیشتان بە شنەی شادی زیاتر دەگەشێتەوە..پیرۆزە ئەو ڕۆژە لە ئێوە..
ئەم هۆنراوەیەش دەکەم بە دیاری بۆ سەرجەم منداڵان
((ڕۆژی خەون و جوانی))
.

وا ڕۆژی منداڵانە
گشت دڵخۆشین بەجارێ
نم نم بارانی شادی
بەڕوماندا دەبارێ
.…
ئاهەنگ و فیستیڤاڵی
مۆزیک و گۆرانییە
چونکە جیهانی ئێمە
پڕە لە خەون و جوانییە
.…
خۆشیی وەکو شنەی با
دڵی کردووین بەهەوار
گۆرانی بە ژین دەڵێین
ئێمەی ژیکەڵە و نازدار
.…
بەدەنگی ناسک و خۆش
دەکەوینە گفتوگۆ
خۆزگەکانمان دەردەبڕین
بەهێمنی و لەسەرخۆ
.…
عەلی حەمەڕەشید

چیرۆک بۆ منداڵان.. خەڵاتی قوتابی نموونەیی… نووسینی: رێزا شوان

قوتابخانەکەمان هەموو ساڵێک، لە ئاهەنگی کۆتایی ساڵی خوێندندا، وەک رێزلێنانێک، خەڵاتی پێشکەش بە قوتابییە دەرچووە یەکەمەکان دەکرد. بەڵام بەرزترین خەڵات بە ناوی (خەڵاتی قوتابی نموونەیی) یەوە، پێشکەش بەو قوتابییە دەکرا، کە لە ماوەی ئەو ساڵەدا، کەمەڵێک کاری باش و ناوازەی کردووبێت.

ساڵی پار، من لە پۆلی شەشی بنەڕەتیدا بووم. لە ئاهەنگی کۆتایی ساڵدا، لە دوای پێشکەش کردنی کۆمەڵێک چالاکی هونەری و گۆرانی و شایی و شادی و خۆشی. بەڕێوەبەری قوتابخانەکەمان مامۆستا (جوان) میدالیای ڕێزلێنانی لە ملی یەکەمەکان و دووەمەکان و سێیەمەکانی پۆلەکان کرد و پیرۆزبایی لێیان کرد. پێم سەیربوو کە بانگی منی نەکرد، چونکە من یەکەمی پۆلی شەش بووم.
مامۆستا جوان: قوتابییە خۆشەویستەکانمان، پێش ئەوەی ناوی ئەو قوتابییە هاوڕێیەتان بخوێنمەوە، کە خەڵاتی قوتابی نموونەیی پێشکەش دەکەین، گوێم لێبگرن ئەو کارە باش و جوانانەیتان بۆ باس دەکەم، کە لە ماوەی ئەمساڵدا ئەنجامیانی داوە.
ئەم هاوڕێیەتان لە یەکەم ڕۆژی کردنەوەی قوتابخانەکەمان، دوو چەپک گوڵی گەورە و قوتوویەک نوقڵی لەگەڵ خۆیدا هێنابوو، لە بەردەم دەروازەی قوتابخانەکەماندا وەستا، بە ڕوویەکی خۆش و بە زەردەخەنەیەکی ناسک، بە ماچێکی شیرین و بە پێشکەش کردنی گوڵێک و نوقڵێک، پێشوازی لە یەکە بە یەکەی ئەو منداڵە بچووکانە کرد، کە بۆ یەکەم ڕۆژ و یەکەم جار، ڕوویان لە قوتابخانەکەمان کرد و بوون بە پۆلی یەک.
ئەم هاوڕێیەتان، لە دووەم ڕۆژی کردنەوەی قوتابخانەکەماندا، هات بۆ لام و پێشنیاری ئەوەی کرد، بە یارمەتیدانی قوتابییە کەم دەرامەتەکان، سندوقێک بە ناوی (سندوقی کۆمەک) بکەینەوە. هەموو ماوستاکان پێشنیارەکەیان پەسەندکرد و بە باشیان زانی.
خۆی یەکەم کەس بوو، کە بە بەیانی (١٠٠) هەزار دیناری هێنا و خستییە ناو سندوقەکەوە، دوای چوار مانگ سەد هەزار دیناری تریشی هێنا و خستییە ناو سندوقەکەوە و وتی: ئەمەش کۆی ئەو بڕە پارەیەیە کە لە دەغیلەکەمدا کۆم کردەتەوە. هەریەکە لە مامۆستاکانیش بڕە پارەیەکیان خستە ناو سندوقەکەوە. بەشێکیش لە پارەی داهاتی فرۆشگای قوتابخانەکەشمان خستە سەری. بەو پارەیە، پێش جەژنی نەورۆز، جلی کوردیمان بۆ (٣٠) قوتابی کەم دەرامەت کڕی و دڵیانمان خۆش کرد.
ئەم هاوڕێیەتان، بە سێ تابلۆی وێنە، لە کێشانی خۆی، بەشداریی لە پێشانگای ساڵانەی قوتابخانە بنەڕەتییەکانی شارەکەمان بە هونەری شێوەکاری کرد. خەڵاتی دووەمی بە دەست هێنا و ڕێزنامەیان پێشکەش کرد.

ئەم هاوڕێیەتان، لە (کێبڕکێی ساڵانی قوتابخانە

بنەڕەتییەکان ـ بە خوێندنەوەی هۆنراوە و چیرۆک و پەخشان) لە نووسین و پێشکەش کردنی هۆنراوەیەکی جوانی خۆی بە ناوی (کوردستان) بەشداری کرد و خەڵاتی یەکەمی هۆنراوەی بە دەستهێنا.
ئەم هاوڕێیەتان لە ماوەی ئەمساڵدا (٣٥) پەرتووکی لە پەرتوکخانەی قوتابخانەکەمان خواست و هەر هەموویانی خوێندەوە. خۆشی (٥) پەرتووکی منداڵانی پێشکەش بە پەرتووکخانەکەمان کرد. یەکەم قوتابییە ئەو ژمارە پەرتووکەی خواست و خوێندەوە.
هەر ئەم هاوڕێیەتان، لە یەکەم ڕۆژی مانگی ئاداری ئەمساڵدا، گورزەیەک قەڵەمی گوڵەباخی ڕەنگاوڕەنگی هێنا و لە دەراوەکانی باخچەی قوتابخانەکەماندا چاندیانی. هەر خۆشی ئاویانی دا و خزمەتیانی کرد. بۆ چاوی خۆتان دەبینن چ گوڵێکی جوان و ڕەنگاوڕەنگ و بەنخەوشیان گرتووە، دیمەنێکی جوانیان بە باخچەکەمان بەخشیوە.
هەر ئەم هاوڕێیەتان، چوار لە قوتابییە هاوڕێکانی پۆلی شەش، لە وانەی بیرکاریدا باش نەبوون، پێش تاقیکردنەوەکانی کۆتایی ساڵ، لە دوای قوتابخانە، لە ماڵی خۆیان خۆبەخشانە یارمەتییانی دا، هەر چواریان بە نمرەی باشەوە لەم وانەیەدا دەرچوونە.
ئەم هاوڕێیەتان، لە سێ لیژنەی قوتابخانەکەشمان بەشدارە، لیژنەی ژینگەپارێزی، لیژنەی چارەسەری کێشەکانی قوتابیان، لیژنەی چالاکی هونەری و وەرزشی. لە هەرسێ لیژنەکەدا، بە گەواهی مامۆستاکان ڕۆڵێکی بەرچاوی هەبووە.
ئەم هاوڕێ زیرەکەتان، پێرار و پار و ئەمساڵیش بە یەکەمی پۆلەکەی دەرچووە.
ئەم هاوڕێ خۆشەویست و دڵسۆزەتان، بێجگە لەو کارانەی کە باسمان کرد، گەلێ کاری جیاواز و جوانی تریشی کردوە.
هەموو مامۆستاکان کۆدەنگ بوون، کە (خەڵاتی قوتابی نموونەیی) ئەمساڵی قوتابخانەکەمان پیشکەش بە قوتابی نموونەیی (شەنگە کامەران نەریمان) بکرێت و شایەنی ئەوە.
کە بەڕێوەبەر، ناوی منی خوێندەوە، گەر باڵم ببوایە لە خۆشیدا دەفڕیم. چوومە بەردەمی مامۆستا جوان. لە پێشا میدالیای یەکەمی پۆلی شەشی کردە ملم، ئینجا (خەڵاتی قوتابی نموونەیی) پێشکەشم کرد و هەردوو ڕوومەتمی ماچکرد و پیرۆزبایی لێم کرد. مامۆستا (مەهاباد)ی ڕابەری پۆلەکەشمان، چەپکێک گوڵی گەش و جوانی پێشکەشم کرد.

مامۆستاکان و قوتابییەکان، چەپڵەیەکی درێژیان بۆم لێدا و بە گەرمی پیرۆزباییان لێمکرد. منیش ماچم بە هەموویان

هەڵدا و زۆر سوپاسیانم کرد.

رەزا شوان
نۆرویج: ٢٠٢٢

هۆکارەکانی فرۆژنی چین؟… زانا رەزاق

یەکەمی هۆکار، نادادپەروەری و نایەکسانی کۆمەلگاکان و دەسەلاتەکانە پێم سەیرە زۆرێک ڕەخنەی بەئاگایانە لەوە دەگرن خۆیان هۆکارێکی سەرەکین بۆ ئەوە!

دووەم هۆکار ئەوەیە کچانێک زوو شو ناکەن دواتر بە تەمەنی گەورە بەوە ڕازی دەبن.

سێیەم باوکانێک یان بلێین قسەڕۆیشتووەکەی خێزانێکە بەهۆی هاوڕێیەتی لەگەل کەسێکی، بەوە ڕازی دەبێت.

چوارەم بەهۆی ئەوەی کەسانێک هەن پێیان وایە لە دەوە بەچاکەی دەزانن کە ئەمە بکەن، یانی لای ئەوان هێنانی ژنی زیاتر بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە،هەست بەئارامی ڕوحی و چاکەکاری دەکەن، بەلام دەکرێ ئەو خێرجییەی بۆ گەنجێک بدات باشترو چاکەکارترە.

پێنجەم بەزۆری فرۆژنی ئەو کاتە ڕوودەدات کە پیاوە یان دەولەمەندە یان ناوبانگێکی باشی هەیە یان وەکو پیاوێکی چاک دەبینرێت یانی لەو هۆکارە بەرژەوەندی تایبەت دەور دەبینێت.

شەشەم هۆکار بەهۆی دواکەوتوویی کۆمەلگاکان و ئاستی نزمی هۆشیاری دەگەڕێتەوە.

حەوتەم بەهۆی قبول کردنی ئەوە لەلایەن هەندێک کەسانی کۆمەلگاوە.

هەشتەمیش بەهۆی ئەوەی ئەگەر وانەکا تووشی شتی تر دەبێ هەرچەندیشە من لەگەل بەدیلی باشترم بەلام دەبێ ئەوانەی ڕەخنەیان هەیە لەوە

بەدیلی باشتر بخەنەڕوو.

کۆنە فەقێیەکی هاوڕێی سەردەمی حوجرەم، یان پینەدۆزێکی سکانداڵەکانی عەلی باپیر..! شەماڵ بارەوانی

باوەڕ بوون لە سۆنگەی چەمکی جێندەریزم و لە پێناو باوەڕی تەواوم به یەکسانی جێندەری و پیرۆزی ڕەگەزی ژن و مر□ق بوونی ژن، خودی ئەو سکانداڵەی جەنابی عەلی باپیری هێندە نیگەرانی نەکردم، بە قەد پینەدۆزەکان و هەموو ئەو بەستەزمانانەی بە ئەقڵیەتێکی سادە و دەروونێکی پڕ لە ڕق و زمانێکی زبر و پڕ لە جوێن و سوکایتی و تەشیرات، کە هاتن و لەسەر ئەو کارە نا ئەخلاقی و نا ئینسانیە بەرگریەکی کوێرانە، یان ئیدەلۆژیانەی پڕ لە هەڵچوونی دوور لە لۆژیک و ویژدان و شارستانیەت و بیرکردنەوەیان لەو پیاوەو ئەوهاوسەرگیریە ناشارستانی و نامرۆڤانە و دژە دژە ئەخلاق و دژە م□□ا□□ و بێ ویژدانیه کرد. جا یەکێک لەوانە ئەو کۆنە فەقێیەی هاوڕێم بوو.

من با بەتێکم لە سەر ئەو هاوسەرگیریەی عەلی باپیری لە ژێرناونیشانی” عەلی باپیر، کە هێندەت حەز لە بەهەشتە، چیدەکەیت لەو سەردەشتە!؟” نووسی و لە ڕۆژنامەی(ڕێگای کوردستان)و هەریەک لە ماڵپەڕەکانی(ڕوانگە و ڕەخنە، دابڕان، هەرێم نیوز) بڵاو بووە و لە سۆشیاڵ میدیا، لە پاڵ کۆمەڵەک کۆمێنتی پشتگری کردنی بابەتەکە و دەستخۆشی لێکردنم، ئیسلامیەسیاسیەکان و هەوادار و دەروێشەکانیان، وەکو پیشەی هەمیش□یان دنیایەک جوێنیان بۆخۆم و ئاباو ئەژدادم حەواڵەکرد و دەرزنێک بێ ڕێزی و دەم شڕی و سوکایەتیان لە بەرامبەرکردم.

ئینجا دواتر هەمان بابەتم لە لاپەڕەی فەیسبوکەکەی خۆم پۆست کرد و فەقێیەکی هاوڕێی سەردەمی خوێندنی ئیسلامی و مزگەوت و حوجرە و

قوتابخانەی ئایینیم، کە دیاربوو زۆر قەس ببوو بەو نووسینەم و دووجار و دوو کۆمێنتی کرد، بە هەڵچوون و شێوازێک لە توڕەییەوە بە نوسیبووم، من کۆمێنتەکە وەکوخۆی لێرە دادەنێمەوە(وەلاهی هەر کەس لە دەستی بێت چواری یەک لە یەک گەنجتر دەهێنت،(مەبەستی ژنە) ئەوەی قسەی لەسەر دەکات، یان تێنەگەیشتنیەتی، یان ڕقە، یانیش پیس کردنی ئاین، کە بە هیچ کەسێک پیس نابێت.

منیش بەو شێوەیە وڵامی ئەو کۆنە فەقێیەی هاوڕێمم دایەوە :(کاک سەف… چەن هەندە بە دڵنیاییەوە سوێند دەخۆیت و لە باتی خەڵک بڕیار دەدەیت کە هەر کەس لەدەستی بێت چوار ژن دێنێت!؟
بە خەڵک هەمووی موسڵمان و ئینجا ئیسلامییه؟

ئەو ڕەهاییگەراییە هەرگیز لۆژیکی کەسی ژیر نییە.
دواتر خێره چەند کومێنتەکت ببینم بوویتە پینە دۆزی سکانداڵەکانی عەلی باپیری.

کاکە یانی مەسولێک بە زمانی خۆت(ق)ی هین کرد، عەلی باپیر و مەسولە ئیسلامیە سیاسیەکانیش بێن و تەمەن منداڵێک بخەنە داوی جنسی خۆیانەوە؟ لە کاکە مەسەلەی یەک بەیەکەکەیه؟
ئەی هاوار ئەو چ لۆژیکەکی سەقەتە!

دواتر من و تۆ پێکەوە فەقێ بووین و چاک من دەناسیت و دەزانیت من تا چ ئەندازەیەک شارەزام لە ئایین، ئینجا کوا ئایین بەو ڕەهاییه گوتوویەتی چوارژن وەکو بزن ڕیزکەن، کوا فرە ژنی سونەت و شەرعی خوایە؟
فرەژنی نەسونەتە و نە شەرعی خواشە، بە زانیاریت پێش ئیسلامیش فرە ژنی هەر هەبووە لە ناو عەرەب، لە چوار زیاتر.

دواتر ئەو هەموو ئەرکەی ئایین جێ بێڵیت و بێیت سونەتێک لە پەناو ناوگەڵ جێ بەجێ بکەیت!
کاکە گیان ئەوەی قورئان باسی حاڵەتێکی تر و شتێکی تر و تەمەن و ژنێکی ترە، نەک لەو گەڕەڵەی و بەو بەرەڵاییە و کچێکی مناڵ تەمەن.

دیارە جەنابت هیچ لە ئایەتەکەی فرە ژنی حاڵی نەبوویت. ئینجا کاکە بۆ ڕەخنە بە ڕق یەکسان دەکەن!؟

دواتر قورئان ئەو حاڵەتە تایبەتەی فرە ژنیشی به مەرجێکی مەحاڵ پەیوەست کردووە(إنْ تَعْدلوا)و دەشڵێت هەرگیز(ولَنْ تَسْتطیعوا أن تَعْدلوا) ناتوانن دادپەروەربن.

ئەو (لـن)یش بۆ زانیاری جەنابت، لە زمانی عەرەبی(لـن)ی تەئـبیدی پێدەڵێن، واتا تا ئەبەد و هەرمانو هەرگیز، ئێوە ناتوانن لە پرسی فرە ژنی دادپەروەربن.

پاشان ئایین بەو شێوە و تێرم و کۆپیەی ئیسلامیەسیاسیەکان پیشانی حەڵکی دەدەن، خۆی تابڵێیت نموونەیەکی ناشیرینە و پڕی داعشگەرێتی و جنس و تەعریب و بێ ڕێزی به ژن و مر□ق و جیاوازیەکان و پێکەوەژیان و هەموو شتێکە.